

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Vabilo

k

izredni seji delegacije

Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev

ki se bo vršila

dne 28. decembra 1909 ob 12. uri popoldne
v Ljubljani v „Narodnem domu“
v restavracijskih prostorih na desno.

Dnevni red:

1. Volitev I. tajnika, event. tudi enega člana upravnega odbora;
2. slučajnosti.

Ker se je dosedanji tajnik gosp. Andrej Rapè odpovedal tajništvu, je sklenilo vodstvo Zaveze v svoji seji dne 11. decembra t. l., da skliče izredno delegacijsko sejo.

Po § 7. lit. e) Zavezinih pravil velja izvolitev delegatov za eno leto. Oni gospodje delegati in dame delegatnje, ki so bili izvoljeni za letošnjo glavno skupščino v Mariboru, imajo pravico, udeležiti se te izredne delegacijske seje.

Po § 21. Zavezinih pravil je Zavezina delegacija zbor upravnega odbora in delegatov posameznih društev in je sklepčna pri vsakem številu.

Vodstvo Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

V Ljubljani, dne 12. decembra 1909.

Predsednik: L. Jelenc. II. tajnica: Iva Sabadin.

Vabilo

na

četrti občni zbor Slovenske Šolske Matice

ki bo

v torek dne 28. decembra 1909
ob 3. uri popoldne
v „Mestnem domu“ v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Pozdrav predsednika.
2. Predavanje gospoda profesorja dr. Fr. Plešiča „o narečju in knjižnem jeziku v ljudski šoli“.
3. Poročilo tajnikovo o društvenem delovanju.
4. Poročilo blagajnikovo o denarni upravi.
5. Pregled in odobrenje letnih računov o društvenem gospodarstvu.
6. Določitev nagrad za knjižna dela za bodočo upravno dobo in nagrad za funkcionarje.

7. Proračun za prihodnja tri leta.

8. Volitev:

- a) predsednika in osmih odbornikov;
- b) treh odborniških namestnikov;
- c) treh računskih presojevalcev.

9. Nasveti posameznih članov, ki so se vsaj tri tedne poprej pismeno naznanili odboru ter jih je isti poprej odobril in postavil na dnevni red.

Zvečer istega dne bo učiteljski sestanek v prostoru, ki se določi pozneje.

Po treh letih stopa odbor zopet pred društvene člane, da jim poda verno sliko o svojem delovanju o tretji triletni upravni dobi in da sprejme od njih navodila za bodočo dobo. Zato vabi odbor vse p. n. društvenike, da se v obilnem številu udeležijo občnega zbora.

V Ljubljani, dne 1. decembra 1909.

Odbor „Slovenske Šolske Matice.“

Predsednik: H. Schreiner. Tajnik: Fr. Gabršek.

Leto se bliža koncu!
Pošljite nemudoma zaostalo naročnino, ker moramo poravnati v tiskarni svoje račune! — Ali ste že listu pridobili novega naročnika? Ako še ne, storite to takoj, najpozneje pa z novim letom! Pomagajmo si sami, ker nam drugi nečejo!

Stori tudi ti tako!

Da se dobe še ljudje, ki imajo čuteče srce za stradajoče učiteljstvo, svedoči dovolj jasno seja c. kr. okrajnega sveta v Radovljici, ki se je vršila dne 9. decembra t. l. kakor znano vlada ravno na Gorenjskem, v onem tako in tolikokrat opevanem kraju naše domovine, draginja, kakršne mogoče ne čutijo niti v najbolj obiskovanem kopaljšču v celi Avstriji. Omenjamo samo, da stane tu eno jajce 20 h, seženj drv 20 K, moka srednje vrste 58 h, kilogram masti 240 K, a meso povprečno 2 K do 260 K. Torej draginja kakor ob času najslabših letin!

In v tej draginji naj živi učiteljski suplent, oziroma suplentinja s knežjo nagrado 50 kron, reci in beri: petdeset kron mesečno ali dnevno 1 K 66 h z besedami: eno krono šestinsdeset vinarjev!

Ne vemo sicer po kakšnih pravilih naj se sedaj tak revež, oziroma revica ravna; toda toliko lahko rečemo, da ga še ni človeška mati rodila moža, ki bi mogel izračunati — kako naj živi normalno zavrit človek — v cvetu svojih let s tako plačo. Ako hoče imeti količkaj dostojno kosilo, mu zmanjka za večerjo, ako pa želi imeti večerjo, mu zmanjka za kosilo . . . Zagonetka, ki se ne da rešiti!

In tako mišljenje je navdajalo c. kr. okr. šolski svet radovljiški, ko je ogledoval mučeniški položaj kranjskih trpinov v učiteljskem stanu — suplentov in suplentk. Soglasna je bila sodba, da je taka plača naravnost — evropski škandal sedanjega stoletja!

Tu pa stavi c. kr. okrajni glavar g. Fr. Župnek sledeči predlog:

C. kr. okrajni šolski svet radovljiški skleni, da se remuneracija suplentom, oziroma suplentinjam zviša od 50 kron na 70 kron in da se doklada mesečnih 20 kron pokrije iz okrajnega zaklada.

Predlog je bil sprejet soglasno in z odobravanjem.

Ta velikodušni predlog c. kr. okrajnega glavarja Fr. Župneka bo našel v vseh učiteljskih srcih ne le slovenskega, temveč svetovnega, najhvaležnejši odmev in njegovo ime se bo imenovalo z vsem spoštovanjem med učiteljstvom kot ime moža, ki ima srce do trpina učitelja. Iskrena mu hvala v imenu vsega učiteljstva!

Prepričani smo v dno svojega srca, da najde ta čin humanitete odmev tudi v ostalih c. kr. okrajnih šolskih svetih, in tovarišem zastopnikom kličemo:

Ponesite ime Župnekovo v vse c. kr. okrajne šolske svete!

—eg—

Slovensko učiteljstvo.

Štajersko slovensko učiteljstvo je storilo lansko leto zopet v svoji organizaciji velik korak naprej, s tem, da je prevzel socialni odsek „Zveze“ skupno naročevanje časnikov in knjig. Vsak, ki se je posluževal te naprave ter vestno izpolnjeval svoje dolžnosti, umeva nje veliko dobroto. Mirno pričakuje novega leta, ki se ga je sicer vedno bal; zakaj nabralo se je bilo navadno toliko naročin, da jih baš v tem času, ko imamo itak izredne stroške, pri najboljši volji ni zmozel. Letos pa ne dolguje nič. A da govorimo kratko: Glavni namen skupnega naročevanja je ta, da si nekako primerno razdelimo stroške na mesečne obroke ter jih tako laže zmaguje.

Odkrito povemo: ko je neumorno delavni naš tov. Pesek nastopil s to idejo, smo se nekoliko bali, ker poznamo sami sebe in naše razmere. A v čast slovenskemu učiteljstvu bodi povedano, da je večinoma umelo naš namen in izpolnjevalo svojo dolžnost. Seveda, vsi je niso storili in nekaj je celo takih, ki še skoraj niso nič plačali. Za take nima naša naprava nobene vrednosti. Tega menda vendar ne bo nihče mislil, da je socialni odsek za to, da bi za koga plačeval ali pa mu pomagal delati dolgove! Vsi vemo, kako se nam godi, da si moramo takorekoč od ust odtrgati, da plačujemo svojo duševno hrano: toda dolžnost je dolžnost. In kdor dolžnosti ne izpolnjuje, uničuje organizacijo! To naj bi pomislili vsi dragi tovariši ter takoj popravili, kar so zamudili! — Kdor do 10. januarja 1910 ne bo poplačal vse zaostaline, nanj se ne bomo več ozirali!

Razposlali smo „Naročilne liste“ vsem tovarišem in tovarišicam na Štajerskem, in sicer za posamezne šole skupno pod naslovom „Učiteljstvu v . . .“ Storili smo to zaradi tega, ker se je prigodilo, da nekateri voditelji naročilnih listov niso izročili učiteljstvu, bodisi iz nebriznosti ali namenoma. — Kdor bi v kljub temu

naročilnih listov ne dobil, naj povpraša v prvi vrsti doma, in ako bi jih ne bilo, naj se oglasi za nje z dopisnico pod naslovom: „Učiteljski socialni odsek — Griže pri Celju“.

Vsako dobi 2 naročilna lista. Naj jih popolnoma enako izpolni ter pošlje en izvod v smislu „Opombe“ (ki je spodaj na naročilnem listu) tovarišu Franu Voglarju v Celje, a drugi izvod naj obdrži sam za potrebno kontrolo. Kdor pa želi od imenovanega kako pojasnilo, naj pridene znamko, in če ne dobi odgovora.

V naročilni list je sprejel tov. Voglar časnike, ki so bili dozdej naročeni ter nam tako podal jako zanimivo sliko, koliko čita slovensko učiteljstvo. Pri tej priliki pa opozarjamo svoje mlade sotrudnike, da si naj naročajo le najpotrebnejše, kolikor jim pač dopuščata njih gmotni položaj. Mlad, idealen človek bi najrajši vse imel in navadno precenjuje svoje gmotne sile . . .

Tudi mi smo se nekoliko zaračunili zakaj upravni stroški so bili večji nego smo si mislili, v kljub temu, da je tov. Voglar požrtvovalno delal — raboto. Vsak začetek je pač težak! Zato smo zvišali upravne stroške na 160 K. Naj se nihče ne ustraši! Ako plačuješ mesečno le en list (dnevnik), imaš v teku leta že približno toliko poštnine in razentega še skrbi in pisarije.

Ker je nadalje neobhodno potrebno, da si ustvarimo trdno gmotno podlago, nekaj rezervni zaklad smo postavili za „Učiteljski sklad“ 2 K, ki se ne smeta črtati. Naj bo vsak član uveren, da daruje ti dve kroni za ugled svojega stanu in za lastne koristi. In pravično je, da vsak, ki uživa udobnosti, tudi nekaj prispeva. Imovitejše tovarišice in tovariše opozarjamo na besede, ki so pri tej točki naročilnega lista v oklepaju. Pripominjamo, da se bodo podajali o tem v bodoče natančni računi.

Še nekaj! Nekateri časopisi so obljubili socialnemu odseku nekoliko popusta, ki pa se letos zaradi omenjenih večjih stroškov ne bo mogel nikomur odračunati. Hočemo pa v tem oziru v bodoče vse storiti, da se ta stvar uredi naročnikom v prid.

Nameravamo sploh naše socialno delo razširiti in izpolniti.

In tako, dragi tovariši in tovarišice, ki umete velikanski pomen našega stremljenja, podpirajte ga! Izpolnite takoj naročilne liste ter jih nemudoma odpošljite; zakaj blagajnik bo imel ogromno delo, če hoče vse do novega leta urediti.

* * *

Kranjsko, primorsko in korosko učiteljstvo najvljudneje vabimo, da se posluži skupnega naročevanja časopisov in knjig potom našega socialnega odseka ter zahteva takoj naročilni list z dopisnico pod naslovom „Učiteljski socialni odsek — Griže pri Celju“.

Socialni odsek „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“ v Celju.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“

Slovenščina na državnih šolah v Trstu.

Interpelacija državnega poslanca dr. Rybařa o pouku slovenščine na c. kr. nemških ljudskih in meščanskih šolah kaže, kako zavozena je uredba šol na Primorskem in v Trstu še posebno. Da morajo Slovenci svoje otroke siliti v nemške šole ter tam celo prosjačiti za sprejem, že to je škandal kulturne države. Da pa se v teh šolah tako ravna s slovenščino, kakor ravna svinja z mehomo, to je pa rekord — nemške pedagogike v Avstriji.

Torej otroke petih šolskih razredov, t. j. v dobi od 8 in do 13 let ali 9 in 14 let — tlačijo tam skupaj kakor v kaki hribovski enorazrednici! In to imenujemo moderno šolo v mestu, kakršno je Trst! Ali imajo vladni pedagogi tako malo soli v glavi, da ne vedo, da imata 8 in 13letni deček različno obzorje, različno smer misli!

In tudi učiteljev in učiteljic, ki bi bili izprašani v slovenščini, ni zadosti. To je znana stvar. Vemo slučaj, ko se nista mogla učitelj teh šol in oče-delavec pogovoriti med seboj, ker je učitelj govoril samo nemško, oče učenca pa samo slovensko. V takih slučajih nastopa v teh šolah jezikovno najbolj kvalifikovana oseba — c. kr. šolski sluga! Živela nemška pedagogika c. kr. šolskih slug!

In zakaj ni na teh šolah slovenščine večših učiteljev? Naslednji primer nam pojasni to vprašanje. Pred več leti je prosil neki mestniški uradnik, ki je sedaj že mrtev, tedanjega deželnega šolskega nadzornika Swido, naj sprejme na nemško šolo njegovo hčerko, ki je ravno dovršila svoje študije na mariborskem samostanskem učiteljskem, torej na zavodu, kjer gotovo nemščine ne zanemarjajo, in sicer dovršila tako dobro, da ji je en red manjkal do odlike. A kaj je rekel slavni Swida? Ne morem, ker na nemške šole sprejemamo samo učitelje in učiteljice, ki so z odliko dovršile svoje študije. In v državni službi osiveli in kmalu na to v službi umrli uradnik-Slovenec je moral poslati svojo hčerko v službo na slovenski Kras, na nemške državne šole pa jemljejo prejinslej tudi take učitelje in učiteljice, ki kak izpit tudi dvakrat delajo, samo da so rojeni ali pa vsaj namišljeni Nemci.

Ne pričakujemo pa, pravi „Edinost“ mnogo uspeha od interpelacije posl. dr. Rybařa, posebno kar se tiče nadzorstva tega pouka. Mislimo, da je jasno, da mora uradni predstojnik umeti vsaj toliko, kolikor podrejeni uradnik, ako se od prvega hoče zahtevati, da nadzira delo drugega. In to je na nemških državnih ljudskih šolah v Trstu nemogoče. Kako naj ravnatelj šole strogo nadzoruje svojega podrejenega učitelja slovenščine, ko sam niti besedice slovenski ne ume?! Poznali smo nekega hudomušnega srednješolskega profesorja slovenščine na Slovenskem, ki je maturantom rekel pred izpitom: „Če ne boste znali odgovorjati na moja vprašanja, potem začnite moliti očenaš, saj noben član komisije ne zna slovensko“. Ravnotako bi lahko delali učitelji slovenščine na tržaških nemških šolah, kadar jih nadzirajo njih nemški ravnatelji.

In vse to se imenuje — vzorna šola! Lahko bi bilo vzorno sleparstvo, ako bi ne bili dotični učitelji tako vestni, kakor jih poznamo. Da bi deželni šolski nadzornik pogosto posečal ta pouk, se vendar ne more zahtevati, saj nam Slovanom vlada tudi glede tega faktorja ne da toliko, kolikor nam gre. Jasno je namreč, da bi morala biti v Trstu dva slovanska deželna šol. nadzornika, eden za slovenske in eden za hrvaške šole. Pa je malo upanja, da bi se to kmalu zgodilo, zakaj dokler je učna uprava zadovoljna s tem, da nemški ravnatelji, ki ne umejo niti besedice slovenskega jezika, nadzirajo pouk slovenščine ter o tem pouku, ki ga ne umejo, predlagajo šolski oblasti strokovnjaška poročila, toliko časa ni upati, da bi pomnožili število takih nadzornikov organov, ki bi imeli tudi sposobnost za svoje poslovanje!

Kontra „Mnenju tretjega“ v 50. št. „Učit. Tov.“

Na moj „Zagovor“ v 49. št. „Učit. Tov.“ napram „Revolucionarju“ se je oglasil „Tretji“. — Priznava mi mnogo resnic, ki sem jih v svojem „Zagovoru“ omenil proti „Revolucio-

narju“, vendar mi tudi on nekaj oporeka. — Poglejmo, kaj pravi! „Tretji“ pravi, da sem se odločil za metodično razpravo, pa kako, da sem jo rešil. Pravi, da tako, da njemu nisem ugajal. — To očitje je neumestno, zakaj v svojem referatu sem tudi one točke poudarjal, četudi jih nisem na dolgo in široko razpravjal. — V referatu so bile poteze, kako naj se šolska občina opiše, ne oziraje se na Komen, ampak oziraje se na vsako občino posebe. — To je resnica. Ako ni to resnica, ste se imeli oglasiti v konferenci, a ste molčali. Najboljši kritik je oni, ki nam kaj boljšega poda ali pove, tako vsaj piše mutatis mutandis pedagog Kehr.

Nadalje piše „Tretji“: „Kaj pa smo slišali?“

Menda ste slabo slišali, rečem jaz, zakaj molčali ste in odobraval. Ako vam nisem ugajal, ste imeli debatirati, povedati, kaj je prav, kaj ni prav itd. — Sedaj pa mi javno očitete nedostatke, kar se pa pri konferenci niste upali. Ali je to umestno? Čemu je bila konferenca? Da o tem predmetu govorimo in sklepamo.

Prosi me „Tretji“, naj priobčim svoj referat v kateremkoli listu, da bi si ga lahko vsak ogledal kot rariteto iz zbirke metodičnih razprav. Namen „Tretjega“ je prozoren. Tej izjavi odgovorjam, da nisem še nikjer čital v listih referatov raznih podavateljev naših okr. učit. konferenc. — Da so pa bili moji spisi vodno dobri, svedoči, da so „Učit. Tov.“ „Popotnik“ itd. prinašali radi moje članke, ki sem jih spisal za svojega štiridesetletnega učiteljevanja nebroj. Gospod profesor dr. Glaser se me celo spominja v svoji „Slovst. zgodovini“ in me prišteva k pedagoškim pisateljem.

To, kar „Tretji“ piše — sedaj post festum — je imel govoriti pri konferenci. Zakaj je molčal?

Da se je morda neka točka preslišala, kakor piše „Tretji“, odkrito povem, da jaz tega ne znam in nisem kriv. — Saj nas je bilo nad 60 učiteljskih oseb na konferenci, pa nihče ni nič omenil o tem. G. nadzornik se je pa strinjal z mojimi izjavami. Kdo je tedaj pravo zadel: Revolucionar, Tretji, jaz ali gospod nadzornik? — Odgovor: Die Sache liegt an der Hand.

Krono kritike si je pa postavil „Tretji“ na glavo s tem, da pravi, da se pri nas še ni vsakdo emancipiral od konvencionalnih laži, ki leže kot mora na vsem kulturnem svetu. — Risum teneatis! — Sedaj je pa „Tretji“ pravo pogodil! Iz tega sledi, da je bila pohvala z rokopleskom v konferenci g. Ravbarju ravno take veljave kakor moja. Tako bi se sodilo po „Tretjega“ izjavi.

Ob sklepu še nekaj. Smatram si v svojo dolžnost kot podavatelj na okrajni učiteljski konferenci vprašati:

1. Ali sem jaz morda šušmar na pedagoškem polju, da bi ne bil prav rešil konferenčne naloge?

2. V potrdilnem slučaju je g. nadzornik še večji šušmar od mene, ker me je izvolil referentom. Imel je v rokah, kakor je v konferenci sam izjavil, 12 prav dobrih referatov, pa izbral je mojega.

Upam, da se razumemo. Kaj mislite vi, pedagogi sezanskega šolskega okraja? Zavedam se da je g. nadzornik pedagoško izobražen mož in da je z dobrim namenom postopal. On je v nas sint duces in omnibus.

Tako naj bo! — S tem končam. Kdor je z menoj, je resnicoluben.

S tem pa — mirna Bosna!

Anton Leban,
starosta učiteljstva sezanskega okraja.

Opomba uredništva: Tudi za nas je ta pravda končana!

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registрована zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca novembra: K 233.635.51.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znakmah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamak se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Slovensko deželno učiteljsko društvo v Ljubljani bo imelo v torek dne 28. decembra ob desetih dopoldne v Narodnem domu (pritličje, na desno) svoje glavno letno zborovanje. Da bo mogoče sestaviti dovršeno poročilo, opetovano prosimo naslednja društva, da plačajo običajno letnino (po 10 h od uda) in sicer: 1. Radovljiško učiteljsko društvo. 2. Litijsko učiteljsko društvo. 3. Pedagoško društvo v Krškem. 4. Slovensko kočevsko učiteljsko društvo. 5. Belokranjsko učiteljsko društvo in 6. Društvo učiteljev in šolskih prijateljev logaškega okraja. Letnina naj se pošlje blagajniku J. Dimniku.

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta bo imelo letošnje glavno zborovanje v torek, dne 28. t. m., (torej ne v ponedeljek, kakor smo zadnjič pomotoma poročali ob devetih dop. v Narodnem domu (pritličje, na desno).

Štajersko.

Šaleško učiteljsko društvo ima v nedeljo, dne 19. t. m., ob 2. uri popoldne v Šoštanj svoj redni občni zbor.

Vzpored:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
2. Dopisi in društvene zadeve,
3. Uradni spisi in nove tiskovine; poroča okr. šol. nadzornik g. A. Schecherl.
4. Letno poročilo:

a) tajnika;

b) blagajnika.

5. Volitev:

a) novega društvenega odbora;

b) odbornika „Zveze“.

6. Nasveti in predlogi.

K polnoštevilni udeležbi vabi

odbor.

Socialni odsek „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“ v Celju je imel 8. decembra t. l. v Celju izredno sejo. Tov. Pesek je izjavil, da je primoran odložiti predsedništvo, ker se zaradi daljave nikakor ne more redno udeleževati sej, kar se je obžalovanjem vzelo na znanje. Navzoči so se mu za zahvalili izredno poštvalni trud, ter izvolili za predsednika tov. Lud. Černeja in za tajnika tov. Rud. Wudlerja, oba v Grižah pri Celju. Blagajništvo je za prihodnje leto prevzel zopet tov. Fran Voglar v Celju. — Odsek se bo marljivo bavil s socialnim delom.

Goriško.

Učiteljsko društvo za goriški okraj je zborovalo dne 2. decembra t. l. v Gorici v kavarni „Central“. Dasi je bilo neugodno, deželno vreme, se je zbralo precejšnje število članov, ki jih je gotovo privedlo le predavanje g. nadzornika Finšgerja. Po običajnem programu prečita predsednik tov. Ign. Križman zahvalno pismo g. nadzornika, v katerem se prav iskreno zahvaljuje učiteljstvu goriškega okraja za izraženo sožalje povodom smrti ljubljene matere. Dalje sporoči predsednik, da je društvo izrazilo tudi sožalje visokorodnemu gospodu dvornemu svetniku grofu Attemsnu o priliki smrti njegove matere. Na to se prečita pismo, ki ga je poslala „Zveza narodnih društev“ na Goriškem glede predavanja po deželi. Učiteljstvo je bilo zadovoljno s tem nasvetom ter je obljubilo sodelovati pri izobraževalnem delu potom predavanj, ki izpopolnjujejo izobraževalne uspehe. Naprosi se Z. N. D., da pošlje učiteljem kakor tudi učiteljicam zbirko predavanj, ko bodo dodelana. Tov. Možina pripomnja k temu predlogu, naj bi tudi gospic učiteljice stopile iz šolskih prostorov med našo ženstvo na deželi, ki so takorekoč zapuščene in prepuščene same sebi, saj so tudi one potrebne izobrazbe. Tudi Z. N. D. se obrača do gospic učiteljic s prošnjo, naj bi blagovolile sodelovati pri organizaciji deklet v naših društvah ter jih nadalje izobraževati za njih poznejši poklice.

O priliki odkritja spomenika skladatelju učitelju Hrabroslavu Volariču v Kobaridu dne 8. septembra t. l. se je tega slavlja udeležilo tudi goriško učiteljstvo v velikem številu. Predsednik tov. Ign. Križman je postavil lep venec na spomenik Volaričev. Na to pozdravi predsednik še dva nova mlada tovariša, ki sta stopila v naš krog ter jima toplo polaga na srce, naj se okleneta z vso vnašo organizacijo, ki zastopa povsod stanovske interese v prid učiteljstva. Ko pozdravi še tov. Poljšaka iz sezanskega okraja, otvori zborovanje.

Tajnik Jak. Rojic prečita zapisnik zadnjega zborovanja, ki se ga je soglasno vzelo na znanje.

Nato je predaval c. kr. okrajni šolski nadzornik, g. Franc Finšger, jako poljudno o zrakoplovstvu, ki nam obeta tako veliko prihodnost. Za svoje zanimivo predavanje je tudi žel od strani učiteljstva burno pohvalo. Na splošno željo učiteljstva je obljubil, da hoče pri prihodnjem zborovanju nadaljevati o tem interesantnem predmetu.

Po predavanju se spomni predsednik zlatega jubileja, ki ga obhaja 7. januarja 1910 „Učiteljski Tovariš“. Z njim praznuje lahko tudi vse učiteljstvo ta jubilej, ker ravno „Učit. Tov.“ je veliko pripomogel k razvoju ljudskega šolstva, iz katerega je črpalo mlado učiteljstvo

nauke k nadaljni izobrazbi. Priporoča, naj praznuje učiteljstvo ta jubilej s tem, da „Učit. Tov.“ gmotno podpira in da bo slehrni učitelj in učiteljica naročnik tega stanovskega glasila. Priporoča tudi nabitiranje inseratov za jubilejsko številko. Dalje se spominja predsednik tudi moškega učiteljskega, ki je prišlo iz Kopra v Gorico ter svetuje učiteljstvu, naj stopi v stik z učiteljskim naraščajem in naj ga navaja na prava pota, da bodo vredni te stanovske časti, ko nastopijo to težko pot. Sploh se bo vpridhodnje priredilo kako zborovanje na tak dan, da se ga bodo lahko udeležili tudi učiteljski-niki. Tov. Bandel priporoča, naj se ustanovi za ubožne učiteljske pripravniški sklad med učiteljstvom. Tudi tov. Možina je podpiral predlog tov. Bandelja. Izvolilo se je na to v odbor za pripravniški sklad sledeče: gđc. Kristino Doljakovo in Anico Jugovo, tovariše: Ign. Križmana, Franca Bajta in Alojzija Urbančiča. Ta odbor bo tudi skrbel, da stopi v stik z učiteljskimi in profesorji učiteljskega, da postanejo pozneje kot učitelji svobodni pristaši naših idej.

Neki tovariš se je po volitvi odseka pritožil čez učiteljskega zastopnika v okr. šol. svetu, češ, da morata skrbeti za to, da se izboljša položaj učiteljstva, a ne ga pa celo preganjati. Predsednik tov. Križman, ki je obenem zastopnik učiteljstva v okr. šol. svetu, ga je na to ostro pozval, naj navede tudi konkretne slučaje glede zatiranja od strani učit. zastopnikov; toda uvidelo se je, da se je bil prehodno izrazil in prenelj s svojimi izjavami. Sicer bi se bilo še dlje časa debatiralo o tem, če bi ne bil predlagal miroljubni tov. Lojze Urbančič konec debate.

K sklepu omenja tov. Križman še žalosten pojav, kar se tiče politike, ki se je dovršil, odkar se je zadnjič zborovalo. Res, žalostno je, da se dobi med učiteljstvom še take tovariše, ki se ne drže sklepov zborovanj, ki rušijo disciplino. Po tej poti se ne pride do nobenega smotra. Izrazilo se je torej obžalovanje vsem onim tovarišem, ki so pri zadnjih deželnozborskih volitvah rušili disciplino.

S tem je bil izpolnjen dnevni red in predsednik je zaključil zbor zahvalivši se za lepo udeležbo.

Trst.

Učiteljsko društvo za Trst in okolice je imelo na Elizabetin dan jesensko zborovanje, oziroma izredni občni zbor na Proseku.

Vkljub nestalnosti vremena se je zbrala večina na tej naši trdnjavi. Razen nekaterih zadržanih in tistih, ki poznajo pekuniarno solnce, so prišli vsi. Bilo jih je čez 50. Se celo s Krasa je prišel drag nam gost.

Ob 11. uri je otvoril predsednik tovariš Ferluga zborovanje s pozdravom na g. dr. Merharja, našega zvestega prijatelja in podpornika, na g. okr. nadzornika Nekermans, ki dokazuje s svojo prisotnostjo na vsakem učit. sestanku, da ni birokrat, mož aktov, ampak mož srca, pravi učitelj, ki žrtvuje vse za bodočnost naroda in svojega stanu, od katerega je odvisna tudi bodočnost naroda. Pozdravi še posebe g. Urbančiča, ki čuti z nami in spoštuje naš stan, čeravno ni učitelj.

Prečita nato brzojavko tov. Sorča, ki daruje 5 K v dobrodelne namene, ker ne more biti navzoč.

Potem je prišlo na vrsto zanimivo predavanje g. dr. Merharja o Vodniku kot stanovskemu tovarišu.

Tako se je karakteriziral — Vodnik — učitelj, da bolje ni bilo mogoče.

Po tej nedvomno najlepši točki dnevnega reda je dospela na vrsto volitev odbora na podlagi prenarjenih pravil.

Ker se je predlagalo, naj ostane stari odbor do glavnega občnega zbora, da položi račun o društvenem zborovanju, zato se ni izpremenil odbor v bistvu, ampak se je le pomnožil v zmislu novih pravil. Izvoljeni so bili: tov. Boletova in Furlan kot odbornika, tov. Godina, Grmek in Bratovž kot odbor. namestniki.

Ker je bil socialni odsek z ustanovitvijo „Odseka za ljudska predavanja“ nekako razpadel in ker je sedaj skrajni čas, da se začnejo prirejati družinski večeri, se je zopet postavil socialni odsek v katerega so bili izvoljeni: tov. Bratož, Čok A., Danec, Kleinmayr, Pe, trovec, Posegovca Ida, Sabadinova Iva, Sosič A. Stubel. Vrščaj.

Na predlog tov. Kleinmayrja se sklene, da se objavi — z ozirom na poročilo v „Edinosti“ o okr. učit. konf. sezanskega okraja, kjer se napada tržaško učiteljstvo, da ima „navado“, da uvršča v nadaljevalne tečaje s Krasa prišle otroke, čeravno nimajo predpogojev za to — sledeča izjava:

„Tržaško učiteljstvo nima nobene samovoljne „navade“, da uvršča s Krasa prišlih 12 letnih šol. otrok v nadaljevalne tečaje, kakor se je nekdo izrazil na okr. konf. sezanskega učiteljstva; pač pa zasleduje tržaško učiteljstvo pri tem in sploh pri vsakem vpisovanju edino le zakonite določbe, ki so pravomočne v tržaški okolici. Če se pa tak učence uvrsti v nadaljevalni tečaj, preden je še izpolnil vse zakonite predpogoje, se to zgodi le na podlagi s tehtnimi razlogi podprte prošnje, sprejete od šolske oblasti.“

Dalje v prilogi.

Naznanja še tov. predsednik, da je sklenilo društvo podpirati ubogega, a jako nadarjenega pripravničarja iz Barkovelj, ki se nahaja sedaj v Tolminu, in da se bodo pobirali zato mesečni prispevki, ki se bodo pošiljali tov. Ferd. Starcu.

Po primernih sklepnih besedah tovariša predsednika se je sestalo učiteljsvo in njegovi prijatelji na banketu, ki ga je počastil razen naših tovarišev-poslancev Stipeta Ferluga in Jos. Pertota tudi dež. poslanec Gorjup.

Srednješolski vestnik.

**** Novomeška gimnazija se preti podreti.** Profesorji niti ne eksperimentirajo več pred dijaki v kabinetih niti se jih ne upajo tja voditi, ker se je vsak hip bati, da se starodavno, neprimerno in nezdružljivo poslopje njim in gimnazijcem nad glavo ali pod nogami zruši. To je avstrijska dobrota in skrb vlade za Slovence!

**** V sedmi činovni razred** sta pomaknjena Josip Fistravec profesor na goriškem ženskem učiteljski, in okrajni šolski nadzornik v Gorici, Franc Finšger.

**** Društvo slovenskih profesorjev** ima svojo glavno skupščino v torek dne 28. decembra 1909, ob pol 10. dopoldne v mali dvorani ljubljanskega Narodnega doma. Odbor prosi p. n. gg. društvenike, da bi mu čimprej prijavili eventualne predloge za dnevni red glavne skupščine, Po § 11., točki 4, društvenih pravil je predloge naznaniti odboru pismeno vsaj teden dni pred obnim zborom.

**** Novomeška gimnazija v razpadu.** Gimnazija v Novem mestu se bliža svojemu razpadu. Poslopje je že v tako slabem stanju, da so morali nekaj sob podpreti iz močnimi tramovi. Tudi kabineti so že tako razrahljani, da se profesorji več ne upajo tja voditi dijakov in tam eksperimentirati pred njimi iz hvalevredne previdnosti in upravičenega strahu, da bi se vse skupaj ne sesulo, bodisi nad njimi ali pod njimi. Res, tega pač ni misliti, da bi še kje na vsem svetu dobili tako podrtijo, službo za kulturne zavod!

**** Umrl je na Dunaju profesor Anton Derganc,** ki je svoj čas služboval v Novem mestu in v Ljubljani. Dasi daleč od svoje domovine, je vendar vzgojil svoje otroke v narodnem duhu. Bodi mu časten spomin!

**** Ženski licej v Osjeju** otvorijo začetkom šolskega leta 1910/11. in sicer s prvimi razredom; vsako prihodnje leto se odpre po vrsti po eu višji razred.

Književnost in umetnost.

Nova slovenska drama. Vit. Fed. Jelenc, sin predsednika naše „Zaveze“, tov. L. Jelenc, je napisal žaloigro „Erazem Predjamski“, ki pride še decembra na slovenski oder. Dejanje je vzeto iz zgodovine koncem 15. stoletja ter obravnava zvezo kranjskega plemstva proti cesarju Frideriku.

Ukaz c. kr. dež. šol. sveta za Kranjsko z dne 30. oktobra 1908, št. 3218, o izvršitvi IV. poglavja dokončnega šolskega in učnega reda z dne 29. septembra 1905, št. 13.200, drž. zak. št. 159, o skrbi za otroke. Natisnila in založila „Kat. bukvarna“ v slovenskem in nemškem jeziku. Cena broš. 20 h. Brošurica obsega vse odredbe za uspešno sodelovanje šole s sodiščem kot varuštvenim, oziroma skrbstvenim oblastvom.

Pouk francoščine in modernih jezikov sploh. Spisal Fridrik Juvančič, c. kr. profesor. Ponatis iz „Pedagoškega Letopisa“ za l. 1909. Komisijka založba knjigarne L. Schwentner. Natisnila „Učiteljska tiskarna“. Cena 50 vin., po pošti 60 vin. — To delo je res hvalevredno, saj je edino svoje vrste v naši književnosti in dokazuje, da ga je napisal moderno izobražen šolnik-strokovnjak.

Ivan Cankar: Kurent. Starodavna pripovedka. — V Ljubljani 1909. Založil L. Schwentner. Cena: broš. 1 K 80 h, eleg. vez. 2 K 80 h, po pošti 10 h več. — To najnovejše Cankarjevo delo se odlikuje — kakor vsa njegova dela sploh — po blestečem slogu in jeziku, pa ima tudi dosti žela in — resnice.

„Vzdih za mladostjo.“ Janka Lešana mešani zbor, ki so ga prinesli zadnji „Novi akordi“, se bo prvoproviziral sv. Silvestra dan pri koncertu v čitalnici škofjeleški pod vodstvom pevovodje in skladatelja O. Deva, c. kr. sodnika v Škofji Loki.

Politiški pregled.

*** Kossuth proti Avstriji.** Minister Kossuth se je napram uredniku lista „Pesti Naplo“ o Avstrijcih izrazil tako-le: „Kaj pa hočejo ti Avstrijci? Misel na silno cesarstvo jim je zmedla glave. Doma ne morejo ukrotiti niti najmanjšega narodčiča, proti nam pa hočejo postopati z največjo silo. Toda Ogrska ni ugoden predmet za takšne poizkuse. Če smo popustljivi in potrpežljivi, nas tišče ob tla, ako pa nastopimo proti njim, smo pa uporniki. Naše pravične zahteve hočejo izpolniti na ta

način kakor očem, ki hoče svojega 20 letnega pastrika utakniti v obleko šestletnega dečka.“

*** Madjarska bosenska oduška banka onemogočena.** Iz Sarajeva poroča „Bosenska korespondenca“, da prihodnji bosanski deželni zbor odkloni odkup kmetov po „Bosenski agrarni banki“.

*** Ogrska duhovščina** je ena najbogatejših. 16.000 oseb razpolaga z 24 milijoni katastralnih oralov zemlje, na vsakega duhovnika jih pride 150, na druge civilne osebe pa po dva. Duhovnik ima povprečno letne plače 8000 kron.

*** Prepoved cirilice.** Hrvaška vlada je prepovedala rabo cirilice tudi na srbskih samoupravnih in verskih šolah na Hrvaškem. Zavedom, ki se te prepovedi ne bi držali, groze z zaporem.

*** Borba za šolo na Francoskem.** Ministrski svet je sklenil, da izgube vsi škofi in duhovniki, ki dobivajo po zakonu o ločitvi cerkve od države pokojnino, pravico do te pokojnine, ako so se udeležili borbe proti šoli. Nad dvajset župnikov je že na podlagi tega sklepa izgubilo svoje pokojnine. Govore, da bo iz Rima poslan kardinal Vanutelli, da organizira borbo klerikalcev proti šoli na Francoskem. Ako se to zgodi, je vlada sklenila, da bo Vanutellija takoj izgnala iz Francije. — Listi poročajo, da izda papež encikliko o ploščju cerkve in o kulturnem boju na Francoskem. V tej encikliki bo papež nasvetoval, naj se povsod snujejo stroga katoliška stanovska društva. — Več vseučiliških in gimnazijskih profesorjev je vložilo proti nadškofu Amettu tožbo na odškodnino, ker je v pastirskem listu prepovedal uporabo od njih spisanih učnih knjig. Vsak izmed tožiteljev zahteva 10.000 frankov odškodnine. Sodišče je priznalo tožbeni zahtevek kot upravičen ter je pozvalo nadškofa, naj se tekom treh dni zglaš pri sodišču.

*** Vatikan proti centru in italijanski zbornici.** Katoliški poslanci v italijanski zbornici so hoteli ustanoviti centrum po nemškem vzorcu. Kakor poročajo, nasprotuje ustanovitvi Vatikan.

Jubilejski dar.

Učiteljsvo — sebi! Z novim letom se začenja tretje in zadnje leto nabiranja našega jubilejskega daru za „Učiteljski konvikt“. V jubilejski številki „Učit. Tov.“, ki izide dne 7. januarja 1910 želimo izkazati čimveč jubilejskega daru, da povečamo tudi na ta način praznik svojega glasila. Vse tovarišice in tovariše v ljudno prosimo, naj s ta mesec prihranijo kolikor morejo ter pošljejo prihranke tov. Jakobu Dimniku v Ljubljano, da jih izkaže kot jubilejski dar v jubilejski številki! Pomagajmo si sami, ker nam drugi nečejo!

Učiteljski vestnik.

Šola in dom.

Referiral na učiteljskem abiturientskem sestanku abit. A. R. Cerar.

Ne bom slikal in opisoval tukaj šole in doma kot taka pojma, ampak pojem dom hočem razširiti na celoten dom, na ljudstvo, na narod. Tudi ni moj namen, vam natanko razlagati, kaj in kako naj deluje učitelj, oziroma učiteljica v šoli in zunaj šole: saj o tem so že pisali mnogi listi in knjige, ki ste jih ali jih boste še čitali. Hočem vam podati nekatera načela izvenšolskega dela.

Učitelj je vzgojevalec ljudstva in vzgojevalec naroda.

On je važni faktor med ljudstvom, ki je od njega odvisen takorekoč obstanek naroda, zakaj izobrazba je dandanes glavno orožje v boju za obstanek in napredek. Le, če bo naš narod izobražen, se srečno obrani svojih sovražnikov in krepko napreduje. Nekdaj je odločevala kruta sila in pest, telesna moč, ali dandanes ni tega več, ampak danes odločuje svetli meč, duševna moč, t. j. prosveta, izobrazba in zavednost posameznih stanov in vsega naroda. Kdo pa je oni, ki daje narodu izobrazbo? Gotovo učiteljsvo, saj moralo bi biti!

Vi, dragi tovariši in drage tovarišice, ste poklicani in vaša stanovska in narodna dolžnost je, da pridobite svojemu narodu izobrazbo, kolikor mogoče najvišje stopnje, da mu podaste zdrav razum, ki se naj z njim vadi sam razpolagati, da bo sam svoj gospodar v duševnem, dospodarskem in političkem oziru.

Kaj pa je narod? Narod je socialna skupina. Kakor vsak socialen organizem, tako hoče tudi narod obstajati in rasti. Vsakemu organizmu pa je treba hrane, da raste in se razvija. Isto je treba narodu. Treba mu je izobrazbe in zavednosti. Delo je tisto sredstvo, potom katerega to doseže.

To delo mora biti narodno, in sveta naloga vsakega učitelja in učiteljice je, da svoj narod kulturno in нравno povzdigne. Kulturo zaznamujemo vsoto vsega, kar je človeški duh zaslužnil svojim interesom. Učitelj mora gledati in delati na to, da se ta vsota veča in veča.

Kako pa naj učitelj deluje kulturno za razvitek naroda?

Izobrazba je dandanes glavno orožje v boju za obstanek in napredek. Le, če bo naš narod izobražen, se srečno ubrani zunanjih in notranjih sovražnikov in krepko napreduje. Če velja rek, da je treba za vojno prvič denarja, drugič denarja in tretjič denarja, tako velja za narodnostni boj, za povzdigo naroda: prvič izobrazbe, drugič izobrazbe in tretjič izobrazbe.

Kdo pa je oni prvi, ki daje ljudstvu izobrazbo? Učiteljsvo!

Vsakega učitelja in vsake učiteljice stanovska in narodna dolžnost je, da deluje po svojih močeh in zmoglostih tudi izven šole v prosep za prosveto naroda. Ko bodo Slovenci spoznali, ko bo narod spoznal, da je učitelj pravi prijatelj ljudstva, da je šola velika dobrota za narod, potem šele napočijo boljši časi sedaj še preziranemu učiteljsvu; napočijo pa tudi boljši časi zaslepljenemu in teptanemu narodu; a samo vzdiho vanje ne pomaga nič, ampak treba je delati!

Naše prvo načelo bodi: Sveto služimo svoji domovini! Naš prapor bodi resnica in naš ščit z načajnost. Predpogoj izvenšolskemu delu, delu v domu ljudstva bodi trd, pošten značaj ter vestno izpolnjevanje stanovskih dolžnosti. Žalosten je naš položaj in obupno naše gmotno stanje. In glejte ravno v obupu je velikanska. Porabimo to moč za delo, za probujo in izobrazbo naroda, in uspeh se kmalu pokaže.

Ne klonimo duha, vztrajajmo na braniku, za narodne in svoje stanovske pravice in delujmo z vsemi močmi za napredek prosvete naroda!

Najvišje načelo nam bodi brez ozira na stranke, liste in osebe le procvit šolstva in napredek prosvete naroda.

Mi nočemo nobene umazane politike, ampak mi hočemo politiko dela in prosveto naroda. (Konec.)

Gajevo slavnost na c. kr. učiteljski v Ljubljani. Slavnost se je vršila dne 3. t. m. ob 11. uri dopoldne v telovadnici c. k. učiteljskega, ki je bila temu primerno okrašena. Poleg krasne velike Gajeve slike, ki jo je izdelal gojenec IV. letnika August Ferjan, je imela telovadnica tudi splošno naroden-ilirski značaj. Slavnosti se je udeležil ves učiteljski zbor in gojenci obeh c. kr. učiteljskih. Uvodni del slavnosti je tvorilo proizvajanje skladbe po lastnem orkestru učiteljskih, ki so pod vodstvom Dragotina Puherja vrlo izvedli kot uvodno pesem potpourri Donizettijeve „Romeo in Julije“. Nato je zapel mešani zbor gojenk in gojencev pod vodstvom profesorja Antona Dekleve, pesem „Od straže hrvaške“. Kot slavnostni govornik je nastopil prof. dr. Ilešič, ki je v krepkem govoru jasno očrtal zasluge in pomen Gaja za Jugoslovane. Ilirizem je bila točka, ki so se okolo nje sukali vsi očrtani dogodki in stremljenja. Skupne kulturne težnje, stremljenja in interesi pa dajejo vsej stvari realno podlago. — Po krasnih besedah govornika je deklamoval gojenec IV. letnika I. Kováč Preradovičovo pesem „Putnik“. — Gajevo sliko so namenili IV. l. svojemu vrlemu prof. dr. Ilešiču v dar, navdušujoče, krasne besede njegove pa ostanejo gotovo vsem udeležencem kot narodna svetinja v trajnem spominu.

Kranjske vesti.

—r— **Iz Čateža ob Savi** nam pišejo: V nedeljo, dne 12. decembra t. l. je umrl pri nas 89 let stari upokojeni učitelj Janez Tršelič. Služboval je najprej na Čatežu, potem v Vel. Dolini, v Čatežu (novomeški okraj), v Beli Cerki, kjer je bil leta 1894. upokojen z letnimi 700 K pokojnino. — Kako se je mogel ta mož z 58 K mesečno preživljati, pač težko umljivo — toda ne za učitelje! — Pri nas na Čatežu je bil tovariš pokojnik 3 leta tudi župan ter prvi učitelj na tej šoli. Blag mu spomin.

—r— **Umrl je v Ljubljani učitelj** mestne nemške deške šole, tovariš Avgust Kleč, star 51 let. Bil je izvrsten učitelj, vrl tovariš, ljub družabnik. Ni bil sicer povsem naših nazorov, a odločno je obsojal nasilstva klerikalne stranke. — Nekaj časa je bil tudi predsednik „Jubilejske samopomoči“. Bodi mu blag spomin.

—r— **Šulferajnsko šolo** mislijo ustanoviti Nemci na Glineah pri Ljubljani, ker se jim baje sedaj toliko otrok iz Gline, Viča in Rožne doline potuji na slovenski šoli na Viču!

—r— **Osebnosti.** Namesto na dopustu se nahajajočega učitelja Frana Lončarja pride za suplentko v Rakitno učiteljska kandidatinja Angela Soršakova. Namesto na dopustu se nahajajoče učiteljice Vide Šornove pride za suplentko na Vič šolska kandidatinja Pavla Marinkova.

* Ker nam je došlo to poročilo za zadnjo številko prepozno, ga objavljamo šele danes.

Uredn.

Štajerske vesti.

—š— **Skrb za otroka.** Na okoliški šoli v Ptujtu dabi vsak šolski dan 62 najubožnejših in najpotrebnejših otrok vsak po 1 hlebec kruha. Potrebni denar darujejo ptujski in okoliški Slovenci in Slovenke.

—š— **Za 40 letno zvesto službovanje** je dobil g. J. Robič, šolski ravnatelj v Ljutomeru, častno kolajno.

—š— **Krajni šolski svet v Št. Ilju v Slov. gor.** ima sedaj slovensko večino, ker je namesto Fišerederja izvoljen Slovenec Freiham.

—š— **Vrta učiteljica.** Marija Luknarjeva, učiteljica na okoliški šoli v Ptujtu je nabrala med Slovenci in Slovenci v Ptujtu 66 K za nakup materiala za ženska ročna dela ubogim deklicam okoliške šole.

—š— **Nadučiteljska služba v Šent Lenartu nad Laškimi** je razpisana do Novega leta 1910. Kraj leži krog 600 metrov visoko nad morjem, dobro uro od trga Laško. Stanovanje nadučiteljevo je v posebnem poslopju, takoimenovani stari šoli ter obstoja iz dveh prostornih sob, kuhinje, majhne shrambe in obsežnih kletnih prostorov. Vrt šolskega voditelja, zaeno drevesnica meri menda krog 13 arov. — Šolsko poslopje je novo, šolske razmere kot navadne v hribih. V trgu je branjarja, potrebne stvari pa se morajo dovažati iz Laškega. Poštno dostavljanje je, izvzemši nedeljo, dnevno.

Kdor želi natančnejših pojasnil, naj se obrne (priloživši 1 K v znamkah za „narodni sklad“) na dosedanjega prov. voditelja Jos. Gosaka, ki mu bo na vsa vprašanja točno in poštino pristo odgovoril! O Božiču se stanovanje ne more ogledati, ker odide učiteljsvo na počitnice.

Ker je šola na vrhu hriba, je za vodo poleti ob suhi huda; stara šola ima pač vodnjak, a se v njem nabira le strešnica.

—š— **Značilne besede** je izrekel znameniti štajerski pesnik Peter Rosegger o priliki nekega sestanka v Gradcu, na katerem se je razpravljalo vprašanje, kako pritegniti bogate Nemce, da bodo ti prispevali k dvamilijonskemu Roseggerjevemu fondu za obmejne šole. Rekel je: „Srce me je bolelo, ko sem videl prispevati k dvamilijonskemu skladu uboge uradnike in učitelje...“ Te besede bo treba nemški večini v deželnem zboru o priliki razprave o regulaciji učiteljskih plač v spomin poklicati!

—š— **Na Libanji** v ormoškem okraju je umrla učiteljica vdova ga. Kitzhauptova v devedesetem letu svoje starosti. Nje mož je svoj čas služboval za „kantnarja“ pri Svetinjah.

Goriške vesti.

—g— **Društvo krščansko mislečega učiteljsva** je imelo predpretekli četrtek občni zbor. Pri pozdravnem nagovoru se je spominjal predsednik sv. Očeta in našega prevzvišenega vladarja, ki je ravno istega dne praznoval 61 letnico svojega slavnega vladanja. Blagajnikovo in tajnikovo poročilo je bilo stvarno. Pri točki „prememba pravil“ se je vnela živahna debata in sprejela so se izpolnila nekaterih paragrafov. Obsiren je bil tudi razgovor glede visokih šolskih naklad in učiteljskih plač. Končno se je izvršila volitev odbora, ki je tako sestavljen: predsednik: Ant. Bustija, podpredsed.: Avgust Poberaj, odborniki: Kolenc, J. Štanta, Ciril Vuga (denarničar), L. Likar (tajnik), Gulin, M. Cej.

—g— **Dopolnilna volitev na Goriškem**, ki se vrši namesto ponesrečenega poslanca Jeriča 19. t. m., je razburkala celo deželo. Soc. demokratje so postavili za kandidata dr. H. Tumo; agrarni kandidat je Jos. Vran, župan v Tomaju, klerikalni Fr. Zlobec, župan v Ponikvah na Krasu, naprednjaki kandidirajo Andreja Vrtovca iz Tolmina. Klerikalci so se z vse silo vrgli zopet na Kras.

—g— **Shod za slovensko šolstvo v Gorici** se je vršil v „Trgovskem domu“. Bil je jako dobro obiskan. Govorniki so poudarjali posebno potrebo, da se Lahi sporazumejo s Slovenci ter se začno skupno boriti nevarni nemški invaziji. Lahi so dandanašnji zaslepljeni, ali pred časom so bili drugega mnenja. Tako je še pred 40 leti takratni goriški župan dr. Rismoondo zahteval v deželnem zboru goriškem, naj se otvorijo slovenske in laške srednje šole, ker da ni niti sence nemštva na Goriškem, srednje šole pa so vendarle nemške. Kazalo se je, kako se nam izgublajo dijaki na srednjih šolah prav zaradi sistema in nemškega jezika. V prvi razred srednjih šol jih vstopi dosti, ali koliko jih napravi maturo? Zahtevalo se je tudi, naj se potom zakonodaje določi dvojezičnost goriške dežele: slovenski in laški jezik naj imata veljavo, kakor jima gre, nemščina, ki ni deželni jezik, se nikjer ne pripoznava. Kazalo se je shodu, kako skrbi vlada za nemške otroke pri nas; v Gorici vzdržuje nemške šole za Nemce, ne Slovenci, ne Lahi pa nimajo takih šol, kakršnih bi potrebovali. Nekaj posebnega pa so vladnice v Gorici. Tam obstoji štirirazredna deška slovensko-nemška vladnica, štirirazredna deška italijansko-nemška vladnica, v obeh je od III. razreda dalje učni jezik nemški;

otem je osemrazredna dekliška vadnica in štirirazredna nemška vadnica. Ta ima tudi vojskega ravnatelja ter je vzorna šola za Nemce, akrišne nimajo ne Lahi ne Slovenci.

—g— Iz sezanskega okraja nam pi-
ejo: Dovolj naj mi cenjeni „Tovariš“ tudi
otiček, kjer se nekako ponižno stisnem in po-
am prav po jezevo našopirim svoje bodice.
forda se oglasi kak bivši moj tovariš, češ, saj
i nimaš ničesar tu opraviti in molči — a za-
omni naj si, da jaz, dasi gledam šolo od
trani — nikakor pa ne „po strani“ — imam
udi dobre oči in vidim, kar bi ne videl rad.
— Za danes naj omenjam le en slučaj: V
okvi, v sezanskem okraju, se je razširila sicer
e nevarna, vendar pa nalezljiva bolezen —
sepnice. Čudom sem se čudil, ko sem gledal
lede otroške obraze, ki so zahajali v šolo,
endar dne 3. t. m. jih je ostalo 40% šolo-
bveznih otrok v postelji, ostali pa, dasi bratci
n sestrice bolnih, so v kljub temu zahajali v
olo. Gosp. voditelj poročča okrajnemu šol. svetu,
la je prisiljen zaradi tega prenehati s poukom.
sta oblast pa, namesto da bi skrbeli za zdrav-
iško pomoč — je molčala. Čez teden dni
bride slučajno v Sezano član krajnega šol.
veta iz Lokve — sreča se z nekim gospodom,
i mu izrazi svojo nevoljo zaradi omenjenega
oročičil, oziroma prenehanja šol. pouka. — Tu
e že vse prenehal Slavne c. kr. oblasti naj
edo, da smo tudi mi Kraševci davkoplače-
valci, ne le da izpolnjujemo dolžnosti, temveč
udi da tirjamo svojih pravic. Imamo pač c. kr.
kr. zdravnika, ki je vsekakor vesten in stro-
ovnjak v svojem poklicu — ali kaj more sam
r tako obširnem okraju — dobro voljo ima, a
vendar ne more biti povsod priučoč. Vsekako
tudi v normalnih razmerah ima en sam zdrav-
nik v takem okraju dela čez glavo. Gospodom
okolo c. kr. okr. šol. sveta pa svetujem, naj v
prihodnje pazijo, da se važni dopisi rešijo toč-
eje — malo bolj stvarni naj bodo in manj
pedantni. Ako tem gospodom ta dopis ni po
volji, vzamem v roke svoj ročni zapisnik, in
potem jim bo še bolj v spominu izrek: „Res-
nica bude v oči!“

Bivši učitelj.

Tržaške vesti.

—t— Manifestacija tržaških Slo-
vencev za slovensko šolstvo minolo nedeljo, je
bila mogočna. Ko je na tisoče v „Narodnem
domu“ zbrana množica zvedela, da je namest-
nija potrdila policijsko prepoved shoda, je šla
na ulico. V izpovedu je bilo gotovo nad 2000
ljudi. O italijanskih izzivanjah in njih posledic-
ah bi bilo vseobširno poročati. Pripominjamo
le, da pravijo poročila nekaterih listov, da so
pri 15 aretiranih Italijanih našli kolajne s sliko
Oberdanka, ki je bil kakor znano obesen, ker
je izkušal umoriti cesarja Franca Jožefa.

—t— Kongres italijanskih učiteljev
v Trstu se je vršil v mestni šolski telovadnici
Via della Valle, da protestira proti eventualnim
ustanovitvam slovenskih šol v Trstu, Gorici,
Kopru in Pulju. — Kongres, ki se je vršil po
§ 2. pri zaprtih vratih, je nad vse mizerabelno
izpadel.

—t— V tržaškem občinskem svetu so
slovenski poslanci energično nastopili za prav-
ice slovensčine v šolah. Le na ta način si
moremo Slovenci zagotoviti bodočnost, če pra-
vice svojega jezika, svoje kulture in svojih tra-
dicij odločno varujemo na vsakem polju brez
izjeme proti vsakomur.

—t— Manifestacijski shod za sloven-
sko šolstvo se je vršil 12. t. m. v „Narodnem
domu“ ob velikem namalu ljudstva. Shod
je sprejel resolucijo: „Tržaški Slovenci, zbrani
na javnem shodu v „Narodnem domu“ dne
12. decembra 1909, naglašajo vnovič svojo ne-
oporekljivo pravico do ljudskih, strokovnih in
srednjih šol v Trstu in na Primorskem sploh;
izražajo svoje najgloblje obžalovanje itali-
janskemu učiteljskemu društvu, ki je, namesto
da bi širilo kulturo, v protislovju z najprimi-
tivnejšimi pedagoškimi načeli protestiralo proti
osnovanju šol s poukom v materinem jeziku;
pozivajo naposed vse slovanske zastopnike, da
omogočijo vendar enkrat tržaškemu Slovenstvu,
da si potom lastnih šol zagotovi svoj obstanek
in razvoj na tej za vse Slovanstvo prevažni
točki ob Jadranskem morju.“

Vestnik.

Prijateljski sestanek bo v ponedeljek,
dne 27. t. m. t. j. na predvečer učiteljskih
zborovanj v restavraciji hotela „Južni kolodvor“
(A. Seidel).

Predavanje za učiteljske priredi
Slovensko deželno učiteljsko društvo v soboto,
dne 18. t. m., ob osmih zvečer, v Narodnem
domu (prilije na desno). Predaval bo gosp.
prof. dr. Pestotnik o temi: Pomen
telovadbe iz narodno-gospo-
darskega stališča. — Gosti nam do-
brodošli. Pričakujemo posebno obilne udeležbe s
strani učiteljskega obojega spola.

Novi kolki. S 1. januarjem 1910 pri-
dejo glasom ukaza fin. min. z dne 20. oktobra
t. l. v promet novi kolki; dozdanje kolkovne
znamke, izdane leta 1898, pa izgube koncem
marca 1909. veljavo.

Prvi ženski inženir na Nemškem
je gospodična Ana Heinrichsdorff iz Moskve,

ki je študirala 7 semestrov na berlinski poli-
tehniko in je sedaj napravila izpit v elektro-
inženirski stroki.

O prekrasnih domovini Slovencev je
dne 7. decembra v Plznu predaval vseučiliški
profesor dr. Viktor Dvorsky ter je predava-
nje pojasnjeval s slikami.

Poljski grunwaldski dar je doslej
presegel za 200.000 K nemški Roseggerjev
dar. Poljaki pač razumejo narodno delo.

Češko „besedo“ so ustanovili v Trstu.
Število članov v kratkem naraste na 200.

Društvo za otroško varstvo in mla-
dinsko skrb v Metliki je naklonilo za na-
bavo zimskih oblek in obuval ubožnim otrokom
semiške šole znesek 104 K. Temu vrlemu dru-
štvu, osobito njegovemu načelniku, p. n. go-
spodu dr. Vladimirju Foersterju, c. kr. sod-
nemu predstojniku v Metliki, se v imenu
obdarovancev najtopleje zahvaljuje šolsko vod-
stvo v Semiču, dne 9. decembra 1909. Matko
Bartel, šol. vodja.

Učitelstvo v Trzišču na Dolenjskem
je priredilo v nedeljo, 5. dec. t. l., prvi rodi-
teljski sestanek. Udeležencev je bilo do 300.
O vzgoji je govoril tov. nadučitelj A. Skulj.
G. c. kr. okr. šol. nadzornik Lj. Sliasnij je
obljubil predavati o potovanju na Vezuv. Ker
je bil zadržan, je predaval tov. učitelj Fr. Sil-
vester. Predavanje je pojasnjeval s skioptičskimi
slikami. — Poleg učitelja Brezovčarja iz Šent
Rupertja je posetil predavanje tudi g. okrajni
zdravnik dr. M. Hočevnar iz Mokronoga. Ob-
ljubil je pri prihodnjem sestanku predavati o
otroških boleznih. Predavanje bodo pojasnjevale
skioptičske slike.

„Pregled o šolski kuhinji“ je nova
tiskovina, ki sta jo Goričar & Leskovešek, tra-
govina s papirjem v Čelju, iz „Učiteljske tiskarne“
v Ljubljani založila in ki jo pripravljamo vsem
voditeljem šolskih kuhinj, ker imajo potem res
lep pregled o tej važni stvari čez vsako zimo.

Udom „Društva v pomoč učiteljem,
njihovim vdovam in sirotam na Kranj-
skem“. Nemila smrt je v zadnjih dveh letih
pobrala več društvnikov, kakor prej v desetih
letih; zato bude pa društvena blagajna prav
težko zadoščala nastalim dolžnostim. — § 10.
društvenih pravil določa: „Letnina se vplačuje
za tekoče leto do konca meseca januarja.
— Potem se zakasnjenci na vplačevanje
opominjo. Ako kdo do konca meseca aprila ne
plača, ravna se z njim, kakor bi bil izstopil.“
— Da bude vsak društvnik to dolžnost lažje
izpolnil, bude prejel po pošti do konca tega
meseca položnico, katero naj blagovoli izpol-
niti in ž njo denar na pošti oddati. S tem
bode sebi in društvu blagajni prihranil nekaj
vinarjev, ker ga pošiljanje po poštini nakaznici
več stane in društvo mora plačati pošti od
vsake nakaznice še 6 h dostavnine. Ako bude
dobila blagajna že v januarju vso letnino, se
jej bude potem ta denar obrestoval do prihod-
njega kvartala, kar bude že nekaj zneslo; po-
sameznik pa nima od istih kron nikake koristi.
— Kdor še ni plačal cele vstopnine (katero
mora plačati v dveh letih, ker prej ni pravi
ud), bude prejel še eno položnico, da isto lahko
pošlje, kadar mu bude treba ali mogoče. Dolž-
niki naj se spomnijo tudi na zaostale
obrestje. — Društveniki, storite svoje dolž-
nost; zakaj pri denarju mora biti popolen red!

Kupčija s človeškim mesom v Ame-
riki. Po poročilu našega generalnega konzulata
v Chicagu obstoji velika trgovina z dekleti v
Zedinjenih državah Severne Amerike in se
uvažajo „bele sužnje“ iz evropskih dežel, po-
sebnost iz Italije, Francije, Nemškega in tudi z
Ogrskega. Uradno cenijo žrtve te kupčije na
15.000 deklet v enem letu. Trgovina z dekleti
je v Ameriki v velikem slogu urejena, ima
svoje trgovsko središče in filijale po vseh več-
jih mestih med Atlantskim in Tihim oceanom,
nastavljeni so agentje v pristaniščih, kamor
dohajajo izseljenci, pošiljajo se emisarji v gori
navedene evropske države. Agentje v pristani-
ščih preže posebno na one ženske osebe, ki
dohajajo same, brez spremstva v Ameriko. Iz-
dajajo se agentje dostikrat kot sorodniki ali
možje teh osamljenih deklet, da jim tako omogo-
čijo prestop na suho. Navadno prometijo
starše deklet nalašč najete ženske agentinje,
ki v domačiji nalažejo lahkovarne ljudi s tem,
da obljublajo skrbeti za boljšo bodočnost de-
klet. Pri tem jim pomaga posebno njihov na-
stop, ker nastopajo vedoo kot bogate Ameri-
čanke, ki se le osebno zanimajo za to in ono
dekle. Običajno ne vzamejo dekleta precej sabo,
ampak le obljubijo, da ji hočejo šele prej pre-
skrbeti dobro službo in bodo potlej šele pisale,
da pridejo k njim, ko bo vse preskrbljeno.
Navadno sledi tako pismo z denarjem za pot
v kratkem času, v njem se obljubuje razne dobre
službe kot prodajalke v trgovinah, kot usluž-
benke v zasebnih hišah itd. Po teh lažeh pre-
motljeni starši dostikrat sami pomagajo hbe-
ram k izselitvi in pogubi. Kako žalostna je
usoda teh zapeljanih žrtev je splošno znano. S
silo in raznimi sredstvi jih najprvo moralno
uničijo, zavedejo v dolgove, iz katerih ni re-
šitve, odvzamej jim celo poulično obleko, z
eno besedo, priklenejo jih na sramoto in go-
tovi pogin. Zato pozor starši, ne dajte se pre-
sleptiti, pozor, dekleta, ne hodite brez varnega
spremstva v Ameriko. Ohranite same sebe in
ne množite žrtev s slovensko krvjo.

Iz slovanskih pokrajin.

○ Prebivalstvo Prage (to je Prage,
Karlina, Smichova, Kr. Vinogradov, Žižkova in
Vršovce) znaša sedaj 494.531 prebivalcev.

○ Dr. Avgust Harambašič, pred leti
od vsega hrvaškega naroda, posebno od hrva-
ške mladine oboževani pesnik in zastopnik
hrv.-srbske koalicije, se je prodal pred nekaj
mesece protinarodni Rauchovi vladi in je dobil
masno uradniško mesto. Sedaj je odložil sa-
borski mandat in mandat delegata v ogrskem
drž. zboru. Koalicija namerava v okraju Novsko
na njegovo mesto kandidirati člana hrv. stranke
prava dr. Mirka Brežana.

○ Dar češkega umetnika. Češki slikar
Alfonz Mucha je naznanil obč. svetu praškemu,
da izvršuje ciklus 20 slik, ki predstavljajo v
velikih potezah zgodovino Slovanstva — „slo-
vansko epopejo“ — ki jih namerava darovati
mestu Pragi. Slike se bodo shranile, kakor je
sklenil te dni praški obč. svet, v posebnem po-
slopu, ki se nalašč za to sezida v dogovoru z
umetnikom.

○ Novo mestno gledališče si je po-
stavilo mesto Ml. Boleslava na Češkem. Novo
monumentalno stavbo so minule dni „slovesno
otvorili.

○ Napredni Rusi v Varšavi prično
izdajati lastno glasilo, ki se bo zvalo „Svo-
bodnoje Slovo“.

○ Idejo hrvaško-srbske koalicije
v Bosni in Hercegovini bo širil poleg „Na-
rodne zajednice“ tudi novi srbski list v Mo-
staru, „Rad“.

○ Češki „Sokol“. Glasom poročila
češke sakolske zveze, ki je ravnokar izšlo, so
ustanovili v l. 1908. v čeških deželah 51 novih
sokolskih društev ter se je povišalo število čla-
nov za 8620. Do 31. decembra 1908 je štela
češka sokolska zveza 800 društev s 66.533
moških članov (1907: 60.307), od katerih je
bilo 15.739 telovadcev (+ 1020) in 11.480
gospa (+ 2394). Skupaj v Zvezi združenih
78.134 članov. Od tega števila odpada na Če-
ško 58.943 (+ 6496), na Moravsko in Šlezko
17.176 (+ 2037) in na Spodnjeavstrijsko
1894 (+ 90) članov.

○ Nemci na Moravskem in v Šle-
ziji. V popolnoma čeških okrajih Moravske je
bilo v letih 1896—1900 med 1000 prebivalci
347 porodov, v popolnoma nemških krajih pa
v istem času samo 337 porodov. — V Šleziji
je bilo v popolnoma poljskih krajih 349, v
čeških 323 in v nemških pokrajinah pa samo
321 porodov med 1000 prebivalci. — V Šle-
ziji so se Poljaki pomnožili za 144, Čehi za
166, Nemci samo za 55 duš pri 1000 pre-
bivalcih. — To je nov dokaz, da je vkljub
nemški gonji slovanski živelj mnogo zlaht-
nejši kot nemški in da ga ne bo še kmalu
konec.

○ Poljski kongres v Zedinjenih
državah. Poljska narodna liga v ameriških
Zedinjenih državah, ki je izmed največjih polj-
skih organizacij, namerava prirediti prihodnje
leto meseca maja velik poljski kongres v Wa-
shingtonu.

○ Ruska politika. Ruski car je odo-
bril sklep, da se uvede nemščina v baltških
provincah v šole. To so sadivi neumne ruske
politike in carjevega duševnega in krvnega
sorodstva z Nemčijo. Za Poljake pa imajo Rusi
drugo pravico, palico in glad!

Razgled po šolskem svetu.

— Za obvezen pouk češčine v vseh
višjih nemških šolah v sudetskih deželah se
zavzema v nemškonaacionalni korespondenci pri-
vatni docent dr. Spina na nemškem vseučilišču
v Pragi.

— Slovanska šolska deca v Pruski.
L. 1906. je bilo v kraljevini Pruski 6.554.837
šolske dece, od teh 5.654.342 nemške narod-
nosti in 900.495 drugih. Slovanske dece je
bilo 13-56%, in sicer Poljakov 864.175 ali
13-18%, češke 18.555 ali 0-28%, lužiško
srbske 12.103 ali 0-18%. Število poljske dece
je v desetih letih od 498.583 naraslo na 611.190,
ta deca govori samo poljsko.

— Jugoslovansko prirodoslovno
društvo so ustanovili slovenski, hrvaški in
srbski akademiki na Dunaju. Društvo ima na-
men, popularizirati in pospeševati prirodne
znanosti v domovini.

— Vseslovanski dijaški shod v
Moskvi. Na zborovanju „Obščestva slavjanskej
vzaimnosti“, ki mu je predsedoval predsednik
gospodarstvene dume, N. Homjakov, se je skle-
nilo prirediti poletni l. 1910. vseslovanski di-
jaški shod v Moskvi. Na ta shod bodo povab-
ljeni zastopniki vseh slovanskih narodov, tudi
Poljaki.

— Analfabeti na Hrvaškem nara-
ščajo! To je najlepši dokaz, kako madjarski
imperializem vrši svojo kulturno misijo med
narodi, ki jih stiska v svojih krempljih. Ljud-
sko šolstvo na Hrvaškem je popolnoma nedo-
statno, a od madjarsko-vladnega režima izbolj-
šanja pač ni pričakovati. Časopisje in posame-
zne političke stranke sicer že dolgo razpravljajo
in razmišljajo o tem, kako pomoči ljudstvu na
višjo kulturno stopnjo, a kaj temeljitega se še
ni ukrenilo.

— Novo profesuro ustanove na du-
najski tehniški veliki šoli za zrakoplovstvo in

automobilstvo. Stolico zasede kot izreden pro-
fesor inženir Rihard Knoller.

— Milijonski dar za osrednjo Šolsko
Matico Češko je narastel do 3. t. m. na
383.158 K 3 h.

— Velikodušen dar „Češki Šolski
Matici“. Neimenovan dobrotnik je „Češki
Šolski Matici“ daroval 10.000 K.

— Hrvaško vojaško akademijo usta-
nove po poročilih hrvaških listov v Du-
brovniku.

— Otvoritev trgovske šole v Du-
brovniku. Dne 8. t. m. so v Dubrovniku
otvorili novo trgovsko šolo, ki jo je mesto že
dolgo prosilo in bo za razvoj domačega trgo-
vstva gotovo velikega pomena.

— Jezuitov ne marajo. V Teplicah
na Češkem je zahteval mestni svet, da škof ne
pusti več jezuitom predavati veronauka, sicer
bodo meščani drugače nastopili.

— Dr. Braf zopet na vseučilišču.
Odstopivšega poljedelskega ministra dr. Braf
je proforski zbor češkega vseučilišča v Pragi
pozval, da prevzame zopet predavanje o na-
rodnem gospodarstvu. Dr. Braf se pozivu
odzove.

— Novo bolgarsko vseučilišče. Na-
učni minister dr. Mušanov je izjavil, da bodo
v kratkem odstranjene vse težkoče, ki so do-
slej zavirale že zdavna projektirano zgradbo
vseučiliškega poslopja. Novo vseučilišče bo baje
stalo v bližini narodnega sobranja.

Z gospodarskega polja.

— Akcijskih družb se je v prvi polo-
vici letošnjega leta osnovalo nanovo v Avstriji
15 z akcijskim kapitalom K 23.766.000 in
poleg tega je 13 akcijskih družb zvišalo svoj
akcijski kapital za 14 mil. K. Dalje je bilo
ustanovljenih 145 družb z omejenim jamstvom,
največ industrijske vrste, z glavnico 39 in pol
milijona kron. Poleg tega je bilo ustanovljenih
nad 130 zasebnih industrijskih podjetij. Na
dunajski borzi je v tej dobi število vrednostnih
papierjev poskočilo za 15 in v skupni vrednosti
543 in pol milijona kron, od čegar pripada na
državne in deželne dolgove 504 mil. K, dočim
so bili drugi papirji akcijskih družb. Napram
prvi polovici lanskega leta se torej opaža, da
se je ustanovilo dokaj manj podjetij te vrste,
čemer je vzrok neugodna industrijska kon-
junktura.

— Proizvajanje piva je v Avstriji
zadnji dve leti jako nazadovalo. V letih 1908.
in 1909. se je izvarilo do dva milijona hekto-
litrov manj piva kakor prejšnje leto. V prvih
osmih mesecih letošnjega leta je dobila država
za 4.426.327 K manj davkov na pivu kot
prejšnja leta. Temu primeren je seveda pri-
manjkljaj pri deželnih dokladah in pri užitni-
škem davku. — To je pač najboljši dokaz, da
vlada v Avstriji velikansko siromaštvo.

— Davek od poslopij. Vlada je pred-
ložila parlamentu novo predlogo o davku od
poslopij. Pri tem vladnem načrtu bi se hišno-
razredni davek znatno znižal, ker bi zadnja
dva razreda popolnoma odpadla. Davkoplače-
valci pa zaradi tega niso prav nič na boljšem,
ker se hišno-najemniški davek zviša. V
prejšnjem vladnem načrtu se je zahtevalo za
nova poslopja oprostitev davka in doklad za
šest let. Po sedanjem načrtu bi bila oproščena
nova poslopja samo državnih davkov, odločitev
o deželnih in občinskih dokladah se pa pre-
pušča deželnim zborom. Ker so vse avstrijske
kronovine v velikih finančnih stiskah, bi se
gotovo noben deželni zbor ne hotel odpovedati
dohodkom, ki si jih lahko zagotovi. Sploh
naj pa nihče ne pričakuje, da bi se davki v
Avstriji znižali. Ker ima država vsako leto na
milijone večje izdatke, mora te večje izdatke
pokriti samo — z večjimi dohodki, torej več-
jimi davki. Če bi torej vlada nekoliko popustila
na eni strani, bi pa toliko bolj privila na
drugi strani.

Raznoterosti.

× Nehvaležnost — plačilo sveta.
Ko je ruski car Nikolaj I. ležal na smrtni po-
stelji, je vprašal svojega prijatelja poljskega ve-
likaša Wielopolskega, katera dva vladarja sta
bila najnespretnjša v postopanju nasproti av-
strijski monarhiji. Wielopolski ni vedel, kaj bi
odgovoril svojemu carskemu prijatelju. Car pa
je pojasnil: „Vaš kralj Sobjeski in — jaz.
Sobjeski je rešil Avstrijo pred Turki, jaz pa
pred Madjari! Pa glej, kako je vračala svoj
čas Poljakom, pozneje pa meni v krimski
vojni!“

× Katoliška škofija v Sibiriji. V
Omsku se ustanovi rimskokatoliška škofija za
vso Sibirijo.

× Deček, ki čuti vodo pod zemljo
V Korminu so napravili interesantne poizkuse
z nekim dečkom; po imenu Antonio Rosa iz
Italije, ki čuti pod sabo vodo. Čuti to sam po
sebi, deloma s pomočjo palčic V večji družbi,
v kateri sta bila tudi zdravnik dr. Benardelli
in Marchesini, je na dvorišču barona Loca-
telli konstatiral vodo in rekel, da je v glo-
bočini 33 m. Bes je bil tam nekaj vodnjak,
globok 30 m. Tudi na dveh krajih je konsta-
tiral vodo pod zemljo ter naznanil globočino.
Kako čuti vodo, tega sam ne more prav po-
vedati. Pravi, da ga nekaj pretrese, globočino
pa čuti po palčici. Poizkušnje nadaljujejo. De-
ček Rosa je star 16 let.

× **Jež in strup.** Najbolj nevaren so-
vražnik gadom je gotovo jež. Ponovni poizkusi
so dokazali, da mu kačji strup ne more ško-
diti, ali da postane v najneugodnejšem slučaju
samo bolan. Še celo če ga več kač ugrizne,
mu nič ne škodi in čez nekoliko dni je zdrav
in še bolj ljut nasprotnik kačam. Za zatratelja
ostudnih žab (krastačine vrste) ga ne uporab-
ljajo toliko, pač pa se imenito razume na
mišji lov. Da, pa niti ciankali in kontharidin
ne škodi ježu; tudi od teh dveh postane samo
bolan, dočim vsaka druga žival hitro pogine.
Seveda so že poizkušali dognati vzrok, zakaj
ježu ne škodi kačji strup, ali še dozdej niso
našli takega seruma, ki bi ga potem lahko
uporabili pri človeku v potrebi. Če si jež pri-
vošči tuintam kako ptičje gnezdo, se mu že
lahko oprusti, če se pomisli na velikansko nje-
govo korist. Šola bi morala vplivati, da bi
ljudje ne pobijali ježev iz nevednosti.

× **Konec kite na Kitajskem.** Ko je
prišla rodovina Mandžu na prestol, so morali
vsi Kinezi nositi kite; sedaj bo pa teh konec.
Vlada ne pusti, da bi se kite kar naenkrat
odstranile, ampak goditi se mora počasi, da
se ljudstvo na to navadi. Pri vojaštvu so za-
čeli, potem pa pridejo dijaki, policija in urad-
niki itd. Ljudstvo se bo pač z nejevoljo uklo-
nilo tej novotariji.

× **Reklama za naravne krasote**
Avstrije. Ameriška potopisca brata Iddings
sta prepotovala celo Avstrijo ter si ogledala
najrazličnejše naravne krasote. Odpeljala sta se
s parnikom „Martha Washington“ v Ameriko,
kjer opišeta naravne krasote avstrijskih dežel.
Baje sta se Američana divila krasotam v naši
državi. Torej Američani se nam obetajo! Če
jih ne pošljejo le v nemške dežele!

Po sklepu lista.

Društvo slov. učiteljic vlijudno vabi
svoje člane in druge goste k božičnemu zbo-
rovanju, ki se vrši dne 19. dec. ob 2. pop. v
Št. Jakobski šoli v Ljubljani. — Na dnevnem
redu je:

1. Predavanje g. c. kr. profesorja J. Zu-
pančiča „O zrakoplovstvu“.

2. Poročilo gđe. učiteljice Jer. Zemlja-
nove „O pouku na gospodinjški šoli na Dunaju.“
Ker je zanimanje za ta predavanja jako
veliko — pričakuje najobilnejše udeležbe
o d b o r.

Listnica uredništva.

Na Dunaj: Članek o boju dunajskega učiteljstva
smo prejeli, a smo ga morali zaradi pomanjkanja pro-
stora odložiti do prihodnje številke.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 4083. Kranjsko. 193 1—1

Na enorazredni ljudski šoli v Novem Kotu se
razpisuje v stalno nameščenje služba učitelja-voditelja.
Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski
javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z dr-
žavno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo
popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim
potom tuuradno predložijo do 19. januarja 1910. l.

C. kr. okr. šolski svet v Kočevju,
dne 9. decembra 1909.

Št. 1912. 192 1—1

Na štiritrazredni ljudski šoli v Cerknici se raz-
pisuje s tem ene učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo
semkaj predpisanim potom do 5. januarja 1910.

Prosilci, ki v kranjski javni šolski službi še niso
stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim iz-
pričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposob-
nost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Logatcu,
dne 4. decembra 1909.

Št. 3607. 194 1—1

V novomeškem šolskem okraju se razpisujejo v
stalno nameščenje:

1. nadučiteljski službi na dvorazrednici v Št. Lov-
renu in na trirazrednici v Mirni peči!

2. Po eno učno mesto na trirazrednicah v Prečni
in Valtvasi;

3. učno mesto na enorazrednici v Podgradu.

Zadostno opremljene prošnje naj službenim potom
semkaj vlagajo do 8. januarja 1910.

C. kr. okrajni šolski svet v Rudolfovem,
dne 6. decembra 1909.

Za Božič in Novo leto

krasna in primerna darila

kakor fina nikljasta in aluminijeva kuhinjska posoda, krasni čajniki,
cvetlične mizice, pečna okrilja, posode za premog, umivalne garniture
in nebroj manjših in večjih predmetov, pa tudi „GRAMOFONE“ in ploče
slovenskih komadov, stojala za božična drevesa, DR.SALICE, OTROŠKE

SANI, PERILNE in ŠIVALNE STROJE i. t. d., nudi 12—12

trgovina z železnino

„MERKUR“ Peter Majdič, Celje.

Nova slovenska manufakturna trgovina

Ivančič & Kurinčič

177 6—3

v Gorici nadškofijska ulica št. 5 (nasproti škofije)

priporoča cenjenemu učiteljstvu svojo veliko zalogo v to stroko
spadajočega raznovrstnega blaga po najnižjih cenah.

Cene stalne. Postrežba domača, poštena in točna.

Vzorci se na željo proti vrnitvi pošiljajo poštne prosto na dom.

Šolske potrebščine

kupite jako ceno in dobro edino pri tvrdki

Goričar & Leskovšek

v Celju, Graška ulica šte. 7.

Lastna zaloga šolskih zvezkov, risank in risalnih skladov po novih pred-
pisih. — Zaloga šolskih tiskovin, papirja, peres, svinčnikov, peresnikov,
raznovrstnih črnin in tušov, kamenčkov, gob, tablic, uradnih zavitkov in strun.

Na debelo.

138 9—9

Na drobno.

Našim rodbinam priporočamo 42
- Kolinsko cikorijo -



Najlepše darilo

□ vsakemu otroku je lepa □
knjiga! Zato kupujte krasne
knjige za mladino, ki so:

A. Rapè: Mladini

A. Rapè: Dáne

J. Slapšak: Spisi

Mišjakovega

Julčka

E. Gangl: Zbrani
spisi za mladino

Vsak izvod v elegantni
vezbi stane samo 1 K, po
pošti 16 h več. Naročila
sprejema „Učiteljska
tiskarna“ v Ljubljani.

172 9—4



Gramofone in fonografe

z najboljšimi in najcenejšimi ploščami in va-
ljarji priskrbuje zastonj in na mesečne ob-
roke od 2 K naprej slov. reg. tvrdka

ZINAUER & Co., Sv. Jakob

v Slov. Goricah. 62 12—10

Cenovniki zastonj in poštne prosto.

Snažno se oblači

vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz
češke tkalnice 111 52—24

Marije Jirsové

učiteljeve soproge

v Novém Hrádku n/ Met.

(dobaviteljica deželne osrednje zveze učiteljskih
društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2—8 metrov dolgih odrezkov
cefrira, kanafasa, flanelo, platna, modrotiska
itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta
40 m za 20 K franko, tudi polovico zavoja
za 9, ozir. 10 K. Blago je stalnobarvno in
močne kakovosti.

Naročite in ostanete stalni odjemalci. Vzorci
blaga zastonj in franko.

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem

poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učiteljstvu in dru-
gemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov,
šolskih knjig, pisalnega in risalnega
orodja, umetnin, trgovskih knjig, raz-
glednic itd. 11 26—26

Ozirajte se na tvrdke, ki
objavljajo svoje oglase
v Učiteljskem Tovarišu.

Prva avstro-ogr. c. in kr. priv. ameriška
tovarna Cottage-Organs in
orgelj-harmonijev. 36
52 47



Najboljše
orgelj-harmonije

obeh sistemov izdeluje
in pošilja najceneje

RUDOLF PAJKR
& Komp.,

Kraljevi gradec št. 133
(Češko).

Zaloge: Dunaj, Praga, Budimpešta.

Harmonije na pendel obeh sistemov in vseh
velikosti, z natančno orgeljsko mensuro za cerkve,
semenišča in kot orglje za vajo.

Pošilja se poštne prosto do zadnje že-
lezniške postaje. Gospodom učiteljem visok
rabat. Delna odplačila od 8 K dalje.

Cenovniki gratis in franko.

30 24—23

Angleško skladišče oblek

Ljubljana, Glavni trg 5.

Največja zaloga in izbira oblek za gospode
in dečke, športnih oblek, površnikov,
dežnih plaščev in zimskih sukenj.
Obleke in površniki, kakor tudi damski ko-
stumi se izdelujejo po meri in najnovjšem
kroju.

Na zahtevanje se pošilja na izbiro tudi brez pozzetja.
V zalogi so vedno najmodernejše damske obleke.

Jako nizke cene. O. Bernatovič.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka
v PRAGI

zavaruje v življenjskih oddelkih: na slučaj
doživetja in smrti, doto otrokom, dohodke in
pokojnine, ter dovoljuje uradnikom, častnikom,
profesorjem, učiteljem in vpokojencem posojila
proti prenotaciji na služnini, pokojnini, ženitveni
kavciji itd., in v požarnem oddelku: proti
škodam po požaru.

Zavarovani kapital K 1053.737.339 88

Zavarovalnine 8.090.621 62

Izplačane škode in kapi-
tali leta 1905 4.361.283 89

Rezervne in poroštvene
zaloge 41.335.041 01

Pokojninski zalogi (urad-
niška in zastopniška) 2.188.391 24

Premoženje, naloženo v
vrednostnih papirjih,
posestvih, posojilih na
posestva 34.087.781 48

Izplačana dividenda članom
življen. oddelkov l. 1905 206.296 40

V vsem pa doslej 1.606.893 21

V letu 1905 se je premo-
ženje pomnožilo za 3.004.509 80

V 37 letni dobi svojega
obstanka izplačala je
banka „Slavija“ svojim
členom odd. I—V. za
škode in nagrade 97.814.430 97

Vsa pojasnila daje 14 26—25

General. zastop banke „Slavije“
v Ljubljani,

Gosposke ulice št. 12.

Vinarska in gospodarska zadruga

v Dornbergu na Goriškem

ima naprodaj mnogo tisoč hektolitrov najizbornejšega vina.

Na zahtevo se služi z vzorci.

Najbolj varno naložen denar
je v slovenski

mestni hranilnici

ljubljski.

Stanje hranilnih vlog:
nad 36 milijonov kron.



Rezervni zaklad:
nad 1 milijon kron.

Za varnost denarja je porok zraven rezervnega zaklada mestna občina Ljubljanska z vsem premoženjem in vso svojo davčno močjo. V to hranilnico vlagajo sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkveni denar.

Mestna hranilnica Ljubljanska sprejema hranilne vloge vsak dan od 8.—12. dopoldne, in jih obrestuje po 4¹/₄% ter pripisuje nevzdignjene obresti vsakega pol leta h kapitalu. Dne 1. in 16. vloženi denar se obrestuje takoj. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega in ga vlagatelj ne zaračuni.

Denar se lahko pošilja tudi po pošti. Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo.

Posoja se na zemljišča po 4³/₄% na leto. Z obrestmi obenem plača vsak dolжник toliko na kapital, da znašajo obresti in to odplačilo skupaj ravno 5% izposojenega kapitala. Na ta način se ves dolg poplača v 62¹/₂ leta. Kdor plačuje 6% izposojenega kapitala, poplača dolg že v 33 letih. Dolжник more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako to hoče. Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Mestna hranilnica Ljubljanska izdaja lične domače hranilnike proti vlogi 4 kron, ki se takoj obrestujejo. Priporočamo jih zlasti staršem, da z njimi navajajo otroke k varnosti. — V podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov upeljala je ta slovenska hranilnica tudi kreditno društvo.

151 12-4

Mestna hranilnica Ljubljanska je v lastni palači
v Prešernovi, prej Slonovi (Elefantovi) ulici št. 3.

V najinem založništvu je izšla:

VOJVODINA KRANJSKA

Izdava A za šole:

17 zemljepisnih nariskov v barvotisku z besedilom in dodanimi pojasnilom zemljepisnih znamenj.

Sestavil in narisal

FRAN MAROLT,

učitelj v Ljubljani.

Visoki deželni svet kranjski je z razpisom z dne 25. maja 1907, št. 2463, odobril in pripustil to učilo v uporabo kot razredno na ljudskih in meščanskih šolah s slovenskim učnim jezikom.

Vsi nariski, izvršeni na 18 listih, so risani v merilu 1 : 75.000. — Velikost 87 × 60 cm.

Torej ponazorujejo po minimalnem načrtu za zemljepisni pouk v ljudskih šolah izbrano učilo v taki velikosti in preglednosti, da ga vsi učenci vsega razreda lahko na daljavo čitajo.

Cena 10 K.

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani.

Cena 1 K.

Izdava B za učence:

17 zemljepisnih nariskov v barvotisku z besedilom.

Sestavil in narisal

FRAN MAROLT,

učitelj v Ljubljani.

Izbor učiva se naslanja doslovno na podrobni učni načrt, ki ga je odobril c. kr. deželni šolski svet z razpisom z dne 27. decembra 1903, št. 2791, in ki velja kot normativ za domoznanski pouk v četrtem šolskem letu 2-, 3-, 4- in večrazrednih ljudskih šol. Z razpisom vis. c. kr. deželnega šolskega sveta kranjskega z dne 28. januarja 1908, št. 468, je to delo odobreno kot učilo na ljudskih in meščanskih šolah.

„Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani priporoča vizitke in raznovrstne kuverte s firmo.

IVAN KACIN, Otalež, Cerklje, Primorsko

Prva slovenska izdelovalnica harmonijev po ameriškem sistemu.

Usojam si naznaniti gosp. učiteljem in glasbenikom, da izdelujem

harmonije

191-2

po najnovjšem ameriškem sistemu, ceneje kakor vsaka druga tovarna.

Cenik franko in gratis.

JULIJA ŠTOR

v Ljubljani, Prešernove ulice šte. 5.

Največja zaloga moških, damskih in otroških čevljev, dalje čevljev za lawn-tenis in pristnih goisserskih gorskih čevljev.

145 12-4

Elegantna in skrbna izvršitev po vseh cenah.

Najpriležnejši čevlji sedanjosti!

Denarni promet do konca leta 1908: K 71,417.342-75.

Ustanovljena leta 1882.

Pošt. hran. rač. št. 828.406.

Telefon 185.



Stanje upravnega premoženja: K 17,519.983-93.

Kmetiska posojilnica

Ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Ljubljana, Dunajska cesta 18,

v lastnem zadrugnem domu

obrestuje hranilne vloge po 4¹/₂% brez vsakega odbitka rentnega davka, ki ga plačuje posojilnica sama za vložnike. Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Posojuje na zemljišča po 5¹/₄% z 1¹/₂% amortizacijo ali pa po 5¹/₄% brez amortizacije. Na menice po 6%. Posojilnica sprejema tudi vsak drugi načrt glede amortizacije dolga. 12 5

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Učiteljska tiskarna priporoča sledeče knjige:

Učne načrte za Kranjsko za eno- in dvorazrednice po	K
od tri- do osemrazrednice po	—50
Načela za obči načrt ponavljalne šole	—60
Cesarska pesem, četverglasna	—25
Brunet, Telovadba, najnovjša izdaja	4—
Adamič, Slava cesarju Francu Jožefu I.	4—
Besedilo k Adamičevi spevoigrji	—10
Štupar, O prvinah in spojinah	1-50
Dr. E. Bretl, Kako si ohranimo zdrave in trdne zobe	—20
Izvršilni predpis k dok. šol. in uč. redu	1-20
Učit. pokojninski zakon za Kranjsko	—20

Mladinski spisi:

A. Rapè: Mladini I.	1—
J. Slapšak: Spisi Mišjakovega Julčka I.	1—
E. Gangl: Zbrani spisi za mladino I.	1—
A. Rapè: Dane	1—

Telefon št. 118.

Poštna hranilnica št. 76.307.

Učiteljska tiskarna

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4 Ljubljana Gradišče št. 4

priporoča sl. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine iz svoje zaloge

Ceniki se pošiljajo zastoj in franko. Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko in litografsko stroko spadajoča dela ter jih izvrši točno, okusno in po solidnih cenah. Tiskanje muzikalij in časopisov.

Učiteljska tiskarna priporoča sl. šol. vodstvom in gg. učiteljem razun vseh najnovjših tiskovin za ljudske in meščanske šole posebno:

Razne napise na lepenki. Vse vrste poštne tiskovine za šolsko uporabo. Vse uradne in vse knjigovodstvene tiskovine za obrtno-nadaljevalne šole, prirejene po strok. učit. g. H. Podkrajšku. Vse tiskovine za otroške vrtce. Razne mape za uradne spise, za šol. matico iz posameznih listov, za zbirko normalij itd. Spominske liste za dečke in deklice, izdane od Slovenske šolske matice. Podkladke, ovojni papir, pivnik, pisemski papir za šolsko uporabo.